

4237.

ΠΕΡΙ ΥΔΑΤΟΣ

ΜΕΛΕΤΗ

Θ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ *ιατροῦ*

ἀναδημοσιευομένη ἀρτία, ὡς ἀτελῶς ἐκπονη-
θεῖσα ἐν τῷ Εἰκονογραφημένῳ Ἡμε-
ρολογίῳ Ἰ. Ίωαννίδου τοῦ 1896.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1896

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΥΔΑΤΟΣ

Ἀξιότιμε κύριε συντάκτα τοῦ ἡμερολογίου,

Εὐχαριστῶν ὑμᾶς διὰ τὴν τιμὴν, ἣν μοι περιποιήσατε, ἐξαιτησάμενος ὅπως προσθέσω καὶ γὰρ ἐπιστημονικόν, ὠφέλιμόν τι καὶ χρήσιμον ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἡμερολογίῳ, ἀποστέλλω ὑμῖν τὴν παροῦσαν μελέτην περὶ τοῦ πρωτίστου στοιχείου τῆς ζωῆς, τοῦ ὕδατος, ὅπερ, διὰ τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου δύναμιν αὐτοῦ, ἔλαβε διάφορα κατὰ καιροὺς ὀνόματα ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς μεγάλης κολυμβήθρας, ποικίλα, ἀλλὰ καὶ λίαν σημαντικὰ τῆς εὐεργετικῆς αὐτοῦ δυνάμεως· δι' ὃ ἄλλοι μὲν ἄλλοτε ἀγλαὸν ἀπεκάλεσαν· ἄλλοι ἄριστον· ἕτεροι γλυκερὸν καὶ μελιιδές, διότι οὐδὲν ἀναφυκτικώτερον αὐτοῦ ἐν ὥρᾳ μάλιστα θέρους καὶ μετὰ κοπιώδη δρόμον· ἕτεροι δὲ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ὀνομάσωσιν αὐτὸ ἀμβρόσιον ἔφθασαν, οὐχὶ ἀτόπως· διότι γλυκὺ, λευκόν, ψυχρὸν καὶ κρυερὸν ὕδωρ, τί διαφέρει τάχα τῆς

θείας ἀμβροσίας, ἣν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τῶν Ὀλυμπίων θεῶν συνεδριάσει αὐτοῦ ἔπινεν ὁ κατὰ τὸν Τίμωνα τοῦ Λουκιανοῦ φίλιος, καὶ ξένιος, καὶ ἑταιρεῖος, καὶ ἐφέστιος, καὶ ἀστεροπητῆς, καὶ ὄρκιος, καὶ νεφεληγερέτης, καὶ ξέριγδουπος Ζεὺς ὡς πολῦτιμον, ἀλεξίκακον καὶ μειλίχιον ποτόν;

Ἄλλὰ, φίλε μου, τί πρῶτον τί δ' ὕστερον νὰ γράψω περὶ τοῦ ὕδατος; Μετεμελήθην ἀληθῶς ὑποσχεθείς σοι τοιαύτην πραγματείαν· διότι, τί τὸ ἀληθές, ἐπὶ τέλους, νὰ γράψω; Νὰ εἶπω ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐθεώρουν τὸ ὕδωρ ὡς ἐν τῶν τεσσάρων στοιχείων τῶν ἀποτελούντων τὸ σύμπαν; Πᾶς γραμματιζούμενος, ἦτο, γραμμάτων ἔμπειρος, εἴτε ἐλλόγιμος, εἴτε φιλόλογος, ἐμοῦ κάλλιον γινώσκει. Νὰ εἶπω ὅτι μέχρι τοῦ 1781 κάποιος Ἄγγλος, περιώνυμος χημικός, ἀπεφάνθη, μετὰ πολλὰς χημικὰς ἐρεῦνας, δημοσιεύσας ὅτι τὸ ὕδωρ, τὸ τῶν προγόνων ἡμῶν στοιχεῖον, δὲν εἶναι τοιοῦτον, καὶ ὅτι κατόπιν, διὰ τῆς περιεργείας καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἄλλος τις, ὁ Watt, δρέπων τὰς δάφνας τοῦ Ἀρχιμήδους, ἀπέδειξεν αὐτὸ κινητήριον διὰ τοῦ ἀτμοῦ δύναμιν;

Καὶ ἐν τούτοις ἀμφοτέροι ἠγνόουν τὴν ἀληθῆ χημικὴν σύστασιν τοῦ ὕδατος. Μετὰ μελέτην ἐμβριθεῖ καὶ ἐπιστημονικὴν, ἐξ ἔρωτος πρὸς τὴν ἐξερεύνησιν τῶν στοιχείων, ὁ θαυμάσιος Γαλάτης Lavoisier (Antoine-Laurent), ἀκαδημαϊκὸς, κατάρθωσε τῷ 1768 νὰ ἀνακαλύψῃ, ὅτι τὸ ὕδωρ σύγκαιται ἐξ ὑδρογόνου καὶ ὀξυγό-

νου. Κατόπιν δὲ τούτων, ἀξιότιμε φίλε, δὲν νομίζω ὅτι πρέπει, ἐν ἡμερολογίῳ προωρισμένῳ διὰ πᾶσαν τάξιν, νὰ ἐξιστορήσω τὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας διασῆμων χημικῶν, συζητούντων καὶ προσπαθούντων νὰ γνωρίσωσιν ὁποῖα τις ἡ σχέσις μεταξὺ τοῦ βάρους καὶ τοῦ ὄγκου τῶν στοιχείων τοῦ ὕδατος, τοῦ μὲν πρώτου καθορισθέντος εἰς 8 ὀξυγόνου πρὸς 1 ὑδρογόνου, τοῦ δὲ δευτέρου εἰς 2 πρὸς 1. Τὰ ἐπιστημονικὰ ταῦτα, δὲς δ' εἰπεῖν καὶ ἀκατάληπτα τοῖς πολλοῖς, κατὰ μέρος θέμενος, προβαίνω εἰς ἐξέτασιν τοῦ ὕδατος ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ὠφελείας καὶ χρησιμότητος αὐτοῦ. Ποῖον εἶναι τὸ καλλίτερον ὕδωρ, τίνα σημεῖα μᾶς ὀδηγοῦσιν εἰς διάγνωσιν αὐτοῦ, καὶ τὰ παρόμοια.

Τὸ ὕδωρ, ὡς παρὰ πάντων ὁμολογεῖται, δεόν νὰ ἦ καθαρὸν καὶ διαυγές, ἀβλαβές, ὡς τὰ θεία, ἀφθονα καὶ ἀργυροειδῆ ὕδατα τῶν διαφόρων λόφων καὶ λοφίσκων τοῦ τερπνοῦ, ἐπιτερποῦς καὶ μαγευτικοῦ Βοσπόρου, τοῦ στεφανοῦντος τὴν ἡμετέραν ἀνακτορίην καὶ βασιλίδα τῶν πόλεων, οἷα λ. χ. τὸ ὕδωρ τῆς Τσαμίτζας, τὸ Τζιρτζιρ-σουριοῦ, τὸ Φουντοῦκ-σουριοῦ, τὸ Χουνκιὰρ-σουριοῦ, τὸ Κεστανὲ-σουριοῦ καὶ ἄλλα.

Ἐπαφίνω τοῖς φυσικοῖς νὰ διδάξωσι πῶς τὸ ὕδωρ μεταβάλλεται εἰς χιόνα ἢ γάλαζαν, πότε, ἢ ὡς βροχὴ κατερχόμενον, ἢ ὡς ὑετὸς πίπτον, περιέχει ὀξυγόνον, ἄζωτον ἢ ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ ἄλλοτε ποσότητα ἀμμωνίας, ἢ πῶς ἐκ τοῦ ἐδάφους ἀναβλύζον περιέχει ἄσβεστον ἀνθρακικὴν ἢ φωσφορικὴν ἢ θεικὴν, ἢ ἐνώσεις φύρδην μίγ-

δην ἄλλων ἄλλοτε γημικῶν οὐσιῶν, αἵτινες, ἀναλόγως τῆς ποσότητος καὶ ποιότητος, μεταβάλλουσι τὴν χροιάν καὶ τὴν ἐφ' ἡμῶν ἐπίδρασιν αὐτοῦ. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ Χημεία, ὁ θεῖος οὗτος ἐπιστημονικὸς κλάδος, ὡς ἄλλος μέγας τῆς φωνῆς ἰθύντωρ, διδάσκει σαφῶς καὶ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ, ὑφ' ὅλας τὰς ποικίλας ἐπόψεις καὶ ἀπόψεις, τὴν γημικὴν, τοπικὴν, ὠφέλιμον ἢ ἐπιβλαβῆ δρᾶσιν τοῦ ὕδατος ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, οὔτε τῶν ποταμίων, οὔτε τῶν φρεάτων, οὔτε τῶν πηγαίων, οὔτε τῶν θαλασσιῶν, οὔτε τῶν ἐκ τῆς βροχῆς καὶ ἐν γένει οὐδενὸς ὕδατος ἀμελήσασα, διδάσκουσα πῶς ἐξ αὐτοῦ γίνεται ὁ πελώριον κεκτημένος δύναμιν ἀτμὸς, ὁ μυριόμοχθος καὶ ἀριστόμαχος, καὶ πῶς δι' αὐτοῦ, ὡς φῶς σελαγίζον καὶ παμφαές, δύναται νὰ πλουτίσῃ τοὺς ἄλλους ἐπιστημονικοὺς θησαυροὺς, ὡς ἐπίσης καὶ μελετᾷ καὶ διδάσκει πόσα καὶ τίνα στοιχεῖα περιέχει πᾶν ὕδωρ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς πηγῆς, τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης προαγωγῆς.

Ἐπίσης ἐπαφίνω τοῖς ποιηταῖς καὶ μυθολογισταῖς νὰ μᾶς εἴπωσι πῶς τὰ γλυκὰ καὶ καθαρὰ νεράκια εἰς τε τὰ τερπνὰ ρυάκια καὶ αὐτὰς ἔτι τὰς πηγὰς, τὰ ρεῖθρα τῶν ὑδάτων, τὰ τόσον τὴν ἀκοὴν καὶ τὴν δρᾶσιν τέρποντα καὶ τὴν φαντασίαν ἀνυψοῦντα, εἰσὶ χρήσιμα ἢ εὐτυχῶν καὶ ὠραίων τοῦ πνεύματος πτήσεων. Ἀφῶμεν αὐτοῖς τὴν περιγραφὴν τῶν εὐρυπόρων ποταμῶν, τῶν ἐριγδούπων καὶ ὄρεσιχύτων, οἵτινες δι' αὐτοὺς καὶ φιλοζέφυροι καὶ ναυσίποροι καὶ ἀργύριοι καναχηδὰ ρέοντές εἰσιν. Ἀφῶμεν αὐτοῖς νὰ μᾶς περιγράψωσι τὸ πάθημα τοῦ ἀοι-

δίμου ἡμῶν προπάτορος, τοῦ ὠραίου Ναρκίσσου, ὅστις τοσαύτην ἀγάπην καὶ ἔρωτα ἔτρεφε πρὸς τὸ καθαρὸν καὶ διαυγές ὕδωρ, ὥστε, διαρκῶς ἐν αὐτῷ ἐγκατοπτριζόμενος, εἰς αὐτὸ παρέδωκε τοὺς τε πόθους καὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ἀφῶμεν ἄλλοις νὰ περιγράψωσι τὰς ἐκ τοῦ ὕδατος ὠφελείας εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς μητρὸς γῆς, εὐστάχυος ἐκ τραχείας γινομένης διὰ τῶν κελαδούντων βαθυδίνων καὶ ἀκαμάτων ποταμῶν, καὶ ἐριβώλακος καὶ πολυλητοῦ, καὶ ἂν ἀγαπᾶτε τοὺς εἰς αὐτὴν ἀποδιδόμενους τίτλους ὡς βαρύχθονος καὶ γάλα καὶ μέλι ρεούσης διὰ τοῦ ὕδατος, ἐν ᾧ, ἄνευ αὐτοῦ θὰ ἦτο χέρσος, ἀνέργαστος, τραχεῖα καὶ ἀποτρόπαιος ἢ φυσίζωος.

Ἀφῶμεν εἰς ἄλλους αὖθις ποιητὰς νὰ περιγράψωσι τὸ ὕδωρ ἐν τῷ πόντῳ, ἐν τῇ θαλάσῃ· ἄς ὀνομάσωσι τὴν θάλασσαν *Κρόνου δάκρυ*, ἄς τὴν καλέσωσι *πολύφλοισβον*, *πολυρρόθοον*, *χαρωπὴν* ἢ *δυστυχῆ*, *γαληνιαίαν* ἢ *ἀγρίαν*, *ξενόεσσαν*· ἄς τὴν καλέσωσιν, ὡς συνειθίζουσι, νῦν μὲν *ἀλειμονα*, νῦν δὲ *ἀκύμαντον*, ἄλλοι, τέλος, *ὕδωρ κολοσσιαῖον*, διαφέρον τοῦ ποσίμου κατὰ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, γινόμενον ὅμως πάροχον καὶ ὄργανον πλόου καὶ κινήσεως, καὶ ἀπιστεύτου ὅμως ὁμολογουμένως σήμερον μέσου ταχείας συγκοινωνίας μετὰ τῶν ἀπωτάτω. Ἐκεῖ θὰ σοὶ εἴπωσιν οἱ φαντασιόπληκτοι οὔτοι, πῶς εἰς τὰ κέλευθα, εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, εἰς τὴν *καμποῦραν* δηλονότι τοῦ ὕδατος, διαπλέουσι, ναυστολέουσι, πλοῖζονται, οὐρίῳ ἢ μὴ ἀνέμῳ ναυτιλλόμενοι, ἀλλὰ πάντοτε θαλαττεύονται καὶ πλουτοῦσι, καὶ

θα σοι ἐξάρωσι τὴν ἀξίαν τοῦ ὕδατος ἐκεῖνοι καὶ ὑπὸ ταύτην ἔτι τὴν ἔποψιν.

Ἄλλὰ, τέλος, τί ἡμῖν μέλει διὰ τὰ διάφορα ἐπιστημονικὰ κατ' ἀνάγκην προκληθέντα ζητήματα ταῦτα; Θέλετε νὰ σᾶς γράψω ὀλίγα τινὰ διὰ τὸ ὕδωρ ὡς ποτὸν διὰ τὰς ἀνάγκας ἐκάστης οἰκογενείας, ἥτις θὰ ἀναγνώσῃ τὸ ἡμερολόγιόν σου. Ἐλπίζω λοιπὸν ὅτι θὰ μοι ἐπιτρέψῃτε νὰ ἀφήσω κατὰ μέρος καὶ εἰς τοὺς εἰδικούς καὶ διὰ τὴν ὥραν καὶ διὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ διὰ τὴν ἀξίαν τῆς ἐπιστημονικῆς μελέτης τοῦ ὕδατος, καὶ ἰδίᾳ τῷ ἀξιοτίμῳ φίλῳ καὶ διαπρεπεῖ καθηγητῇ κ. Ἀνδρέᾳ Σπαθάρῃ. Ἀφέντες λοιπὸν εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν περιλημμένην θυγατέρα αὐτῆς Χημείαν, αἵτινες, κατὰ Θεόγνιν, ἂν δὲν μὲ ἀπατᾶ ἡ μνήμη, παρίστανται ὡς «κοῦραι Διὸς, αἱ ποτε Κάδμου ἐς γάμον ἐλθοῦσαι καλὸν αἰείταντ' ἔπος», ἥτοι — προσέξατε, φίλτατε κύριε, τί θέλουσι νὰ εἴπωσιν:—«Ὅ,τι καλὸν φίλον ἐστὶ, τὸ δ' οὐ καλὸν οὐ φίλον ἐστὶ· τοῦτ' ἔπος ἀθανάτων ἦλθε διὰ στομάτων», τὰς εὐχαριστοῦμεν καὶ ἀντιπαρεργόμεθα, ὡς ἐπίσης δὲν θέλομεν νὰ ἀναφέρωμεν σχετικὸν ἀλλ' ὠραιότατον χωρίον, συναφές τῷ ὕδατι, ἐπιγραμματοποιοῦ τινος, ἔχον περίπου ὡς ἐξῆς: «ὑπὸ τὰς πλατίνους εὐδεν ἔρωσ, Νύμφαις λαμπάδα παρθέμενος. Νύμφαι δὲ ἀλλήλησι, τί μέλλομεν, αἶθα δὲ τούτῳ σβέσαμεν; εἶπον· ὁμοῦ πῦρ καρδίης μερόπων λαμπάς δ' ὡς ἔφλεξε καὶ ὕδατα θερμὸν ἐκεῖθεν, Νύμφαι ἐρωτιάδες λουτροχοεῦσιν ὕδωρ»· ἥτοι, ἄνευ ὕδατος οὔτε ἔρωσ, οὔτε λαμπάς καρδίας, οὔτε

φίλημα ἴσως. Τοῦτο περίπου φαίνεται θέλων νὰ σημάνη ἕτερός τις λέγων ὡς ἐξῆς: «Αἱ Χάριτες λούσαντο, ἀμειψόμεναι δὲ λουτρὸν δῶκαν ἑῶν ρεθέων ὕδασιν ἀγλαίων», ὡς ἐπίσης καὶ ἕτερος, ὅστις, θέλων νὰ παραστήσῃ ζωηρῶς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν δρόσον τῆς πηγῆς ὠραίου, καθαροῦ, διαυγοῦς καὶ ζωογόνου ὕδατος, λέγει πρὸς τὸν ὀδίτην ὡς ἐκ μέρους τῆς πηγῆς: «Δίψαν ἀλαλκῶν, ἄμπαυσον παρ' ἐμοὶ καὶ κόπων ἠσυχίη».

Ἐπίσης παραλείπω τὰ τῆς ἀρχαίας πατρίδας Ἑλληνικῆς καὶ ὑψηλῆς ποιήσεως, ἥτις μόνον παράγοντα ἔχει τὸ ὕδωρ, ἐξ οὗ παρήχθησαν αἱ Ναϊάδες καὶ αἱ Ἀμαδρυάδες καὶ αἱ λοιπαὶ Νύμφαι. Παραλείπω τὸ τῆς Γραφῆς ὕδωρ, τὸ εὐεργετικὸν ἅμα καὶ καταστρεπτικὸν, δι' οὗ κατακλύσαντος τὴν Γῆν ἐπῆλθεν ἡ τιμωρία τῶν κακῶν, τῶν ἀδίκων, τῶν ἀνηθίκων καὶ τῶν πρὸς τὰς τοῦ Θεοῦ ρητὰς ἐντολὰς ἀντιπραπτόντων· διότι, ὡς φαίνεται, εἶναι μὲν πράγματι ἀναψυκτικὸν καὶ δροσερὸν διὰ τοὺς ἀγαθοὺς, ἀλλ' ὅμως, ὡς τὸ φίλημα τοῦ Ἰούδα, οὕτω καὶ τὸ ὕδωρ ἐγένετο κατακλυσμὸς, ἐπογῆ, εὐτυχῶς, ἀφ' ἧς κατέστη θάλασσα, ὠκεανὸς, ποιητικῶς δὲ, ἂν ἀγαπᾶτε, «μέγα κράτος τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀμφιτρίτης». Παραλείπω νὰ κάμω λόγον ὅτι ἐξ αὐτοῦ τοῦ μαλακοῦ ἀφροῦ ἐγεννήθη ἡ Κύπρις, ἡ Παφία, ἡ ἀφρογένεια, ἡ εὐστέφανος, ἡ ποικιλόθρονος, ἡ δολομήτις, ἡ βαθυπλόκαμος, ἡ γλυκεῖα, τέλος, Ἀφροδίτη, ἡ τόσον εὐχαρις ὅσον καὶ πανοῦργος, ἡ γενέθλης κυβερνήτρια καὶ Παντογένεια· διότι, τί λέγετε, κ. συντάκτα; ποίαν ὑψίστην ἰδέαν πρέ-

πει καὶ ὀφείλει τις νὰ ἔχη διὰ τὸ ὕδωρ, τὸ δωρησάμενον ἡμῖν τοιαύτην θεότητα; Ποῦ θὰ ἀπησχολεῖτο τὸ φιλοπερίεργον καὶ φιλεπιστῆμον πνεῦμα τοῦ Ἑλληνοσ ἂν ὕδωρ δὲν ὑπῆρχεν;

Παρεργόμενος ἐπίσης τὰς τοῦ ὕδατος εὐγλώττους καὶ περιφανεῖς ἐξυμνουμένας καὶ ἐπαινετὰς ιδιότητας καὶ ἀρετὰς εἰς πλῆσιν καὶ καθαριότητα, δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἀναμνησθῶ ὅτι ὁ καρτερόθυμος, Ἀλκείδης καὶ γαλκοκάρδιος Πάτροκλος διὰ τοῦ ὕδατος ἔπλυνε καὶ ἰάτρευσε τὰς πληγὰς τοῦ φίλου του Εὐριπίλου, καὶ ὅτι, κατὰ τὴν Γραφήν, καὶ ὁ προφήτης Ἡλίας ὑπαγορεύει εἰς τὸν Νααμάν, ἀρχιστράτηγον τῶν Συρίων, ὡς μέσον θεραπευτικὸν τὸ ὕδωρ τοῦ Νείλου, ἤτοι, ἐν ἄλλαις λέξεσι, τὸν ἔκαμε Χατζῆν. Προστίθῃμι ἐνταῦθα ὅτι ὁ μέγας χειρουργὸς Σύδενχμαν ἔλεγεν, ὅτι, «ἂν μοὶ ἀφαιρέσωσι τὸ ὕδωρ, παραιτοῦμαι τῶν χειρουργικῶν μου ἐργασιῶν», καὶ ὅτι, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ μεγάλου ἡλίου τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης μέχρις ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, τὸ ὕδωρ ὑπῆρξε τὸ κυριώτατον μέσον καὶ ὄργανον πρὸς θεραπείαν ὄγκων, τραυμάτων καὶ ἄλλων πληγῶν.

Ἀφῶμεν εἰς τοὺς ἀρμοδίους νὰ μᾶς εἴπωσιν, ὅτι τὸ ὕδωρ, μόνον, δύναται νὰ διατηρήσῃ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ πεντήκοντα καὶ πέντε ὄλας ἡμέρας, ἐνῶ ὁ ἀνθρώπος θὰ ἀπέθνησκεν εἰς τετράκις ὀλιγώτερον διάστημα ἂν ἐτρέφετο διὰ ξηρῶν μόνον τροφῶν· ὅτι πινόμενον τὸ ἐσπέρας ζωογονεῖ τοὺς ἰστούς καὶ ἀναπτύσσει τὴν ἐνεργητικότητα, καὶ ὅτι ἡ ὑδροθεραπεία μετὰ τοῦ καθαροῦ ἀέ-

ρος, τῆς σωματικῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς πνευματικῆς ἀσχολίας συνιστῶσιν ἰσχυροὺς κατὰ τῆς ἐξαντλήσεως καὶ τοῦ γήρωσ παράγοντας. Ἄλλος τις ἄς μᾶς ἀποκαλύψῃ τὰ περίεργα τῆς Χημείας καὶ τῆς στατιστικῆς περὶ τῶν ἀφορώντων ἰδιαιτέρως τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὸ πρόσωπον τὸ ἐν πᾶσι σπουδαῖον, ὅπερ τὸ ὕδωρ διαδραματίζει ἐν αὐτῷ, ἕτερος δὲ πάσας τὰς νόσους, τὰς ὡς πρῶτον αὐτῶν συστατικὸν ὀνομασίας ἐχούσας τὸ ὕδωρ, καὶ τὰς θεραπείας τὰς δι' αὐτοῦ ἐπιτυγχανομένας, τὰς τοσοῦτον ποικίλας καὶ ἐν τῇ ὑδροθεραπείᾳ περιλαμβανομένας. Μακρόβιοί τινες ἄς ἐξυμνήσωσι τὰς ζωογόνους ιδιότητας τοῦ ὕδατος, εἰς οὗ τὴν ἀποκλειστικὴν χρῆσιν συνεκόμισαν τοσοῦτον σεβαστὸν φορτίον ἐτῶν, μέλος τι δὲ τῆς ἐταιρίας τῶν ὑδροποτῶν ἄς ἀνακοινώσῃται ἡμῖν τὰ καλὰ τὰ ἐκ τῶν ὄρων, οὐχὶ τῶν ὀρέων, τῆς ἐταιρίας ταύτης ἀπορρέοντα.

Οἱ ποιηταὶ ἀνελθέτωσαν ἐπὶ τοῦ ὑψιπέτου Πηγάσου καὶ εἰπάτωσαν ἡμῖν πῶς ὁ ἥρωσ αὐτῶν καθήμενος παρὰ τὴν ὄχθην κελαρύζοντος ρυακίου ἢ ἀργυροδίνου ποταμοῦ καὶ πολυφλοίσβου θαλάσσης, διηγείρετο εἰς ρεῦμα σκέψεων καὶ ρεμβασμῶν, καὶ πῶς ὁ Δάφνις ἢ τις ἄλλος τῶν βουκολικῶν ἡρώων, ἄγευστος τῶν καλῶν τοῦ πολιτισμοῦ, εἰς τὸ ὕδωρ προσέβλεπε τὴν εἰκόνα ἐκεῖνης, δι' ἣν σηκίτην ἔτρεφε τράγον καὶ μῆλα ἐκήπευεν. Ἡ βιομηχανία ἄς ἐξάρῃ καὶ ἀναπαραστήσῃ πρὸ ἡμῶν πῶς ἐκυριάρχησε τοῦ σύμπαντος διὰ τῆς ἰσχυρᾶς τοῦ ὕδατος συνεργείας καὶ κυρίως διὰ τῆς ἀεριώδους αὐτοῦ κατα-

στάσεως, πρὸς δὲ καὶ τίνι τρόπῳ κατώρθωσε διὰ τοῦ στοιχείου τούτου, ὡς κυρίου παράγοντος, νὰ παραγάγῃ τοσαύτην πληθὺν οὐσιῶν, αἵτινες τοσοῦτον εὐκοπον κατέστησαν τὸν ἀνθρώπινον βίον. Οἱ ἐπὶ τὴν θάλασσαν τετραμμένοι ἄς διατυπώσωσι δι' ἐνὸς τῶν ἐκφραστικῶν ἐκείνων ναυτικῶν ἄσμάτων τὴν ἡδονὴν, ἣν αἰσθάνονται ἐποχοῦμενοι ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ ἀπεράντου πόντου, μεθ' ὅλας τὰς πικρὰς ἀναμνήσεις, ἄς παρέχει τὸ ἄστατον αὐτοῦ. Οἱ συνάδελφοι, τέλος, ἄς ἀναγράψωσι τὰς πολυειδεῖς καὶ πολυτρόπους ἐκείνας ἰατρικὰς συνθέσεις τοῦ ὕδατος, αἵτινες ὀλοκλήρους θὰ ἐπλήρουν τόμους, τὰς θεραπευτικὰς αὐτοῦ ιδιότητας καὶ τὰ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ ὀργανισμοῦ ζωηρὰ ἀποτελέσματα. Δι' ἡμᾶς, φίλοι ἀναγνώσται, τὸ σπουδαιότερον εἶναι, ὅτι τὸ ὕδωρ εἶναι ἀναγκαιότατον διὰ τὴν τοῦ ἀνθρώπου εὐεξίαν, καὶ ὅτι ἡ περὶ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ προσοχὴ ὀφείλει κατ' ἀνάγκην νὰ ᾔῃναι τὸ οὐσιῶδες ἡμῶν μέλημα. Οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἐθεώρουν αὐτὸ ὡς καθαρτήριον, οἱ δὲ ἐν Ρωσσίᾳ Ἰουδαῖοι ἅπαξ τοῦ ἔτους εἰς τοὺς ποταμοὺς ἢ τὴν θάλασσαν κατερχόμενοι, ἀποκαθαίρονται παντὸς ψυχικοῦ ρύπου, εἰς τὸ ὕδωρ πάντα αὐτῶν τὰ ἀνομήματα ἀποστέλλοντες.

Ἄλλὰ, κ. συντάκτα, ποῦ ἠθέλετε νὰ ἀπασχολήσητε διὰ τοῦ ὑμετέρου ἡμερολογίου τὸ πνεῦμα τοῦ ἀναγνώστου, ὅστις πάντως ἔσεται Ἕλληνας, ἄνθρωπος δηλονότι φιλοπερίεργος καὶ φιλεπιστήμων, ἂν τῷ παρέγῃτε ὡς ἀνάγνωσμα τὸ θέμα τοῦ ὕδατος; Ἐξ ὅσων εἴρηται, ἐννοεῖται ὅτι πρέπει νὰ συστήσητε τοῖς ὑμετέροις ἀναγνώ-

σταις νὰ μὴ πίνωσι πᾶν ὕδωρ, ἀλλὰ νὰ δροσίζωνται, ἐπιδροσίζωνται καὶ ἀναψύχωνται μόνον διὰ τοῦ καλοῦ ὕδατος τῆς καλλιτέρας πηγῆς τῆς ἡμετέρας καὶ ἐν ὕδατιν ἔτι καλλιπλοῦτου μεγαλουπόλεως, φεύγοντες οὕτω τοὺς στεγανόποδας πανδοχεῖς καὶ καπήλους, ὡς ἐπίσης κα πᾶν πανδοχεῖον.

Ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐπιφυλαττόμενος ὅπως πλείονας περὶ τοῦ ὕδατος λεπτομερείας καὶ πρὸ πάντων περὶ τοῦ τρόπου τοῦ καθαρισμοῦ αὐτοῦ κλπ. γράψω ἄλλοτε.

SISMANOGLIO

